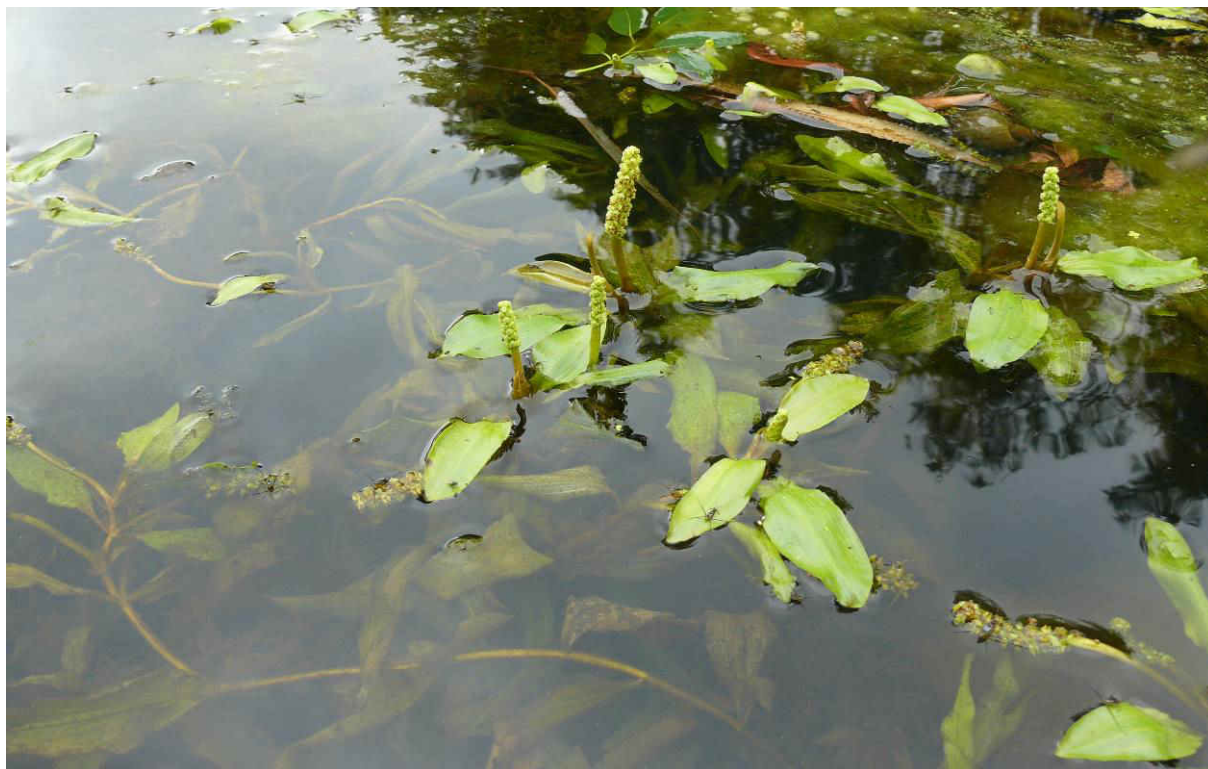

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA

o činnosti občanského sdružení
„Mokřady – ochrana a management“
v roce 2013

Jaromír Maštera, Aneta Mašterová & Jan Dvořák

prosinec 2013

Činnost sdružení „Mokřady – ochrana a management“ byla v roce 2013 finančně podpořena z dotačních programů Program péče o krajinu (MŽP), Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (MŽP), Ochrana biodiverzity (ČSOP, MŽP a Lesy ČR s.p.), Rozvoj pozemkových spolků (ČSOP, MŽP), z grantového programu Nestlé pro vodu v krajině (Nadace Partnerství) a grantem od Kraje Vysočina. Děkujeme. Děkujeme též všem vlastníkům pozemků, kteří nám umožnili realizaci opatření na svých pozemcích v roce 2013 – jmenovitě městu Jihlava, obci Hodice, městysu Křižanov, Pozemkovému úřadu ČR, paní Editě Polákové, panu Josefu Eliášovi a Ing. Miloši Uhlířovi.

Ministerstvo životního prostředí

Kraj Vysočina

Nestlé

nadace
partnerství
| LIDÉ A PŘÍRODA

Závěrečná zpráva o.s. Mokřady – ochrana a management 2013

Jaromír Maštera, Aneta Mašterová & Jan Dvořák

Dobronín

prosinec 2013

OBSAH:

1. ÚVOD	#	4
2. PŘEHLED ČINNOSTI V ROCE 2013	#	4
2.1 Záchranné transfery obojživelníků	#	4
2.2 Průzkumy lokalit	#	6
2.3 Akce pro veřejnost, osvěta	#	7
2.4 Internetové stránky	#	12
2.5 Praktická péče o mokřady	#	13
2.5.1 Lesnovské mokřady	#	13
2.5.2 Pod Lyžařem	#	15
2.5.3 Horní Ilmík	#	16
2.5.4 Pístov Žleby	#	17
2.5.5 Dolní Bradlo	#	18
2.5.6 Obůrka	#	19
2.5.7 Jezírko Rosička	#	20
2.5.8 Nový Štocký	#	21
2.5.9 Mokřady u Měšína	#	22
2.5.10 Pod Brejlovským rybníkem	#	23
3. VÝSLEDKY PRÁCE 2013	#	24
4. VÝHLED NA DALŠÍ ROKY	#	28

1. ÚVOD

Činnost sdružení Mokřady – ochrana management (dále jen „sdružení Mokřady“) ve druhém roce své existence navázala na bohatou činnost z prvního roku. Sdružení organizovalo záchranné transfery obojživelníků, provádělo a organizovalo průzkumy lokalit, realizovalo několik akcí pro veřejnost, provozovalo internetové stránky s osvětovou funkcí a především provádělo péči o celkem deset mokřadních lokalit, prostřednictvím svého pozemkové spolku. Celkem bylo na deseti zájmových lokalitách v roce 2013 odpracováno nejméně 830 hodin.

Sdružení Mokřady mělo na konci roku 2013 čtrnáct členů.

2. PŘEHLED ČINNOSTI V ROCE 2013

2.1 Záchranné transfery obojživelníků

V roce 2013 organizovalo sdružení Mokřady záchranné transfery obojživelníků opět na dvou lokalitách, u Panského rybníka u Kamenice a u rybníka Sviták u Dušejova.

Záchranné transfery u Kamenice

Opět za spolupráce sdružení Mokřady, ČSOP Jihlava a ZŠ Kamenice probíhaly v roce 2013 záchranné transfery obojživelníků poblíž Panského rybníka u Kamenice. Transfery zde proběhly již jedenáctým rokem. V příštím roce však budou transfery zřejmě poslední, protože se podařilo vyjednat výstavbu trvalých zábran s navedením obojživelníků do propustků pod silnicí.

Na instalaci dočasných zábran s odchyťovými nádobami se v roce 2013 podílely všechny tři organizace, vlastní záchranné transfery prováděla tradičně ZŠ Kamenice, které také zábrany po tahu rozebírala. V roce 2013 bylo přeneseno rekordních 1009 jedinců obojživelníků, z čehož 641 bylo ropuch obecných, 356 blatnic skvrnitých (!), 9 čolků obecných, 2 skokani hnědí a 1 rosníčka.

Budování zábran bylo finančně podpořeno ČSOP a MŽP v rámci programu Ochrana biodiverzity.

Obr. 1: Instalace zábran u Kamenice, kvůli dlouhé zimě později než jindy (duben 2013)

Foto: Jan Jelínek

Obr. 2: Vybírání a přenášení obojživelníků u Kamenice (duben 2013)

Záchranné transfery u Svitáku

Záchranné transfery obojživelníků u rybníka Sviták u Dušejova probíhaly v roce 2013 za spolupráce sdružení Mokřady, ČSOP Jihlava a ZŠ Dušejov.

Instalaci dočasných zábran s odchyťovými nádobami prováděli členové sdružení Mokřady, ČSOP Jihlava a několik místních dobrovolníků, vlastní záchranné transfery pak prováděli členové sdružení Mokřady a děti a učitelé ze ZŠ Dušejov. V roce 2013 zde bylo přeneseno celkem 1106 jedinců obojživelníků, z čehož 1081 bylo ropuch obecných, 15 blatnic skvrnitých, 1 čolek obecný, 6 skokanů hnědých, 2 skokani krátkonozí a 1 rosnička.

Budování zábran bylo finančně podpořeno ČSOP a MŽP v rámci programu Ochrana biodiverzity.

Foto: Tibor Neskromník

Obr. 3: Jedna z přenesených blatnic u Svitáku (duben 2013)

Obr. 4: Instalace zábran u Svitáku (duben 2013)

2.2 Průzkumy lokalit

Členové sdružení Mokřady provádějí a organizují průzkumy lokalit ve třech úrovních. Jde o prvotní průzkumy lokalit, kde lokalitu hodnotí s ohledem na její význam a lokalizaci opatření, provádějí fotodokumentaci a zkušební výkopy v případě plánování tůní. Dále jde o průzkumy lokalit, kde provádějí namátkově v průběhu roku na starších i nových lokalitách sledování různých skupin organismů a pak také o průzkumy, které provádějí v průběhu vlastních managementových opatření. Nejdůležitějšími průzkumy jsou ale botanické a zoologické před zahájením péče na lokalitách. V roce 2013 byly prováděny průzkumy na sedmi lokalitách, konkrétně šlo o průzkumy rostlin (Tomáš Berka), ptáků (Vojtěch Kodet), obojživelníků a plazů (Jan Dvořák) a hmyzu (Ivo Dvořák, Bezděčkovi). Sledovány byly lokality Lesnovské mokřady, Petrkovské mokřady, Mokřady u Křižanova, Mukařka a Posvátný u Batelova, Horní Ilmík u Hodic a Nad Vodárnou u Hosova.

Biologické průzkumy byly finančně podpořeny ČSOP a MŽP v rámci programu Ochrana biodiverzity, prvotní a průběžné průzkumy jsou prováděny bez dotačních příspěvků.

Obr. 5: Průzkum obojživelníků a rostlin (červen 2013)

2.3 Akce pro veřejnost, osvěta

V roce 2013 pořádalo sdružení Mokřady větší množství akcí pro veřejnost. Většina pořádaných akcí byla ve spojení s projektem „Nestlé pro vodu v krajině“ – Lesnovské mokřady a poměrně hodně bylo různých přednášek. Následuje přehled akcí:

leden 2013

- přednáška Jana Dvořáka o zásadách budování tůní na semináři v Chaloupkách u Kněžic
- přednáška Jaromíra Maštery na setkání nezisk. organizací v ochraně přírody v Pelhřimově

únor 2013

- přednášky J. Dvořáka a J. Maštery o mokřadech a praktické péči o ně v Ekocentru Trkmanka ve Velkých Pavlovicích - pro širokou veřejnost

duben 2013

- přednáška Jaromíra Maštery na výročním setkání pozemkových spolků v Hostětíně
- přednášky J. Dvořáka a J. Maštery o mokřadech a praktické péči o ně v Ekocentru Trkmanka ve Velkých Pavlovicích - pro místní Gymnázium
- terénní exkurze pro veřejnost k Save the Frogs Day na Pístovské mokřady, Rančířovský Okrouhlík a Popický rybník (účast 25 osob, z toho 6 dětí)

květen 2013

- noční poslech žab na Lesnovských mokřadech, ve spolupráci s Mladými ochránci přírody z ČSOP Jihlava, bohužel za špatného počasí (účast 6 osob, z toho 3 dětí)
- exkurze s ukázkami živých obojživelníků a s možností zapojení se do budování tůně pro veřejnost – „Pojďte s námi za žábami“ (účast 19 osob, z toho 6 dětí)
- exkurze s ukázkami živých obojživelníků a s možností zapojení se do budování tůně, ve spolupráci s AOPK ČR a ZŠ Kamenice u Jihlavy na mokřadech u Měšína, se závěrečným opečením buřtů (účast 17 osob, z toho 14 dětí)

červen 2013

- ukázky živých obojživelníků, zapojení se do budování tůní a opékání buřtů na Lesnovských mokřadech, ve spolupráci s mladými ochránci přírody z ČSOP Jihlava – „Pomůžeme lesnovským žábám a čolkům?“ (účast 17 osob, z toho 12 dětí)

srpen 2013

- přednáška a managementová výpomoc sdružení Čmelák na mokřadech v Jablonném v Podještědí – účast dvou členů sdružení Mokřady (J. Maštera, A. Mašterová)

září 2013

- ukázky živých obojživelníků, zapojení se do budování tůní a opékání buřtů na Lesnovských mokřadech, ve spolupráci s mladými ochránci přírody z ČSOP Jihlava – „Pomůžeme lesnovským žábám a čolkům? – 2. díl“ (účast 24 osob, z toho 15 dětí)
- bagrování tůní s aktivní účastí veřejnosti na Lesnovských mokřadech, se zapojením dětí i dospělých do tvorby nové tůně pomocí pásového minibagru (účast 26 osob, z toho 9 dětí)

říjen 2013

- přednáška Jana Dvořáka o životě v tůních a jejich významu pro zadržení vody v krajině v ZOO Jihlava (účast 8 osob)
- prezentace sdružení Mokřady, ukázky živočichů a přírodovědné hry pro děti na velké off-road akci pro veřejnost na Pístovských mokřadech (akce na pomoc přírodě) – min. 100 návštěvníků stánku sdružení Mokřady

- exkurze s povídáním o obojživelnících a se zapojením se do budování tůň, ve spolupráci s AOPK ČR a SŠOS Jihlava (Přírodovědné Lyceum) na mokřadech u Měšína (účast 18 osob, z toho 14 studentů)

Pořádání akcí pro veřejnost bylo částečně finančně podpořeno Nadací Partnerství a Nestlé v rámci programu Nestlé pro vodu v krajině (Lesnov), většina ostatních akcí byla prováděna zdarma.

Foto: Jaromír Maštera

Obr. 6: Z druhého „kola“ přednášek o mokřadech ve Velkých Pavlovicích (duben 2013)

Foto: Jan Dvořák

Obr. 7: Exkurze k Save the Frogs Day zavítala i na Rančířovský Okrouhlík (duben 2013)

Obr. 8: Ukázky obojživelníků na akci „Pojďte s námi za žábami“ (květen 2013)

Obr. 9: Exkurze s managementovými nástroji, u Měšina – ZŠ Kamenice (květen 2013)

Obr. 10: Ukázky obojživelníků při 1. části akce „Pomůžeme lesnovským žábám a čolkům?“ (červen 2013)

Obr. 11: Hloubení tůní při 2. části akce „Pomůžeme lesnovským žábám a čolkům?“ (září 2013)

Foto: Jaromír Maštera

Obr. 12: Bagrování pro veřejnost u Lesnova – jedna ze dvou skupin účastníků (září 2013)

Foto: Aneta Mašterová

Obr. 13: Stánek o.s. Mokřady s hrami pro děti na off-road akci na Pístovských mokřadech (říjen 2013)

Foto: Jaromír Maštera

Obr. 14: Studenti Přírodovědného Lycea kopou tůň během akce u Měšína (říjen 2013)

2.4 Internetové stránky

Sdružení Mokřady provozuje internetové stránky na adrese www.mokrady.wbs.cz. Stránky obsahují kromě přehledu aktivit sdružení i různé informace o mokřadech, tůních, jsou zde k dispozici různé prezentace a literatura týkající se mokřadů, ochrany a péče o ně. Správcem stránek je Jan Dvořák.

Obr. 15: Úvodní stránka webu sdružení Mokřady – ochrana a management v roce 2013

2.5 Praktická péče o mokřady

Sdružení Mokřady se ve své činnosti zaměřuje zejména na podporu populací nejohroženějších druhů obojživelníků, zejména pak kuňky ohnivě a čolka velkého. V roce 2013 členové sdružení prováděli opatření na celkem deseti lokalitách – Lesnovské mokřady, Pod Lyžařem, Horní Ilmik, Pístov Žleby, Dolní Bradlo, Obůrka, Jezírko Rosička, Nový Štocký, Mokřady u Měšína a Pod Brejlovským rybníkem. Management lokalit je zaštiťován akreditovaným pozemkovým spolkem Mokřady. Celkem bylo na lokalitách odpracováno v roce 2013 nejméně 830 hodin.

Činnost pozemkového spolku Mokřady (péči o mokřady) v roce 2013 finančně podpořilo zejména Ministerstvo životního prostředí prostřednictvím grantových programů PPK a POPFK, dále ČSOP v rámci podpory rozvoje pozemkových spolků a Ochrany biodiverzity, Nadace Partnerství a Nestlé a také Kraj Vysočina.

Opatření na jednotlivých zájmových lokalitách prováděli jednak členové sdružení Mokřady, jednak i příznivci sdružení a také nejširší veřejnost. Všem tímto děkujeme! Děkujeme též majitelům a nájemcům pozemků, kteří nám umožnili realizaci našich opatření!

2.5.1 Lesnovské mokřady

Lesnovské mokřady se nacházejí u rybníků Kulatina a Pekařský v k.ú. Bedřichov u Jihlavy. V roce 2013 zde byly prováděny prořezávky a kácení na ploše nejméně 1000 m² (za účelem prosvětlení mokřadů a tůní), byla zde ručně pokosena část luk na ploše cca 400 m², ručně byly za výrazné pomoci veřejnosti vybudovány pět tůní o velikostech 5 až 25 m² a minibagem byly vytvořeny tůně o velikostech 50, 50 a 20 m². Dřevo z prořezávek bylo použito na tvorbu zimovišť a úkrytových míst pro drobné živočichy. Zbudováno bylo též jedno speciální zimoviště a broukoviště.

Více o lokalitě na <http://www.mokrady.wbs.cz/Lesnov.html>.

Foto: Jaromír Maštera

Obr. 16: Prořezávka dřevin v zátopě rybníka Kulatina za účelem prosvětlení litorálu (březen 2013)

Obr. 17: Na Lesnovských mokřadech proběhlo ruční pokosení podmáčených luk (červen 2013)

Obr. 18: Bagrování jedné z tůní nad Pekařským rybníkem na Lesnově (září 2013)

2.5.2 Pod Lyžařem

Tůň a mokřady se nacházejí nedaleko Hybrálce. U zazemňující se tůně byly provedeny prořezávky hustých břehových porostů (hlavně křovin) na ploše nejméně 480 m². Tůň byla za pomoci pásového minibagru částečně obnovena na ploše 150 m². Protrhlý zemní val u tůně byl opraven a odtok z tůně byl lehce opevněn kameny. Dřevo z prořezávek bylo použito na tvorbu zimovišť a úkrytových míst pro drobné živočichy. Více o lokalitě na <http://www.mokrady.wbs.cz/Hybralec.html>.

Foto: Aneta Mašterová

Obr. 19: Kácení hustých křovin bylo prováděno sekerami a motorovou pilou (březen 2013)

Foto: Jaromír Maštera

Obr. 20: Obnova nejvíce zazemněné části tůně byla provedena strojně (září 2013)

2.5.3 Horní Ilmík

Zájmový pozemek leží na okraji stejnojmenného rybníka u Hodic. Zejména na podporu zdejší velmi ohrožené populace kuňky ohnivé zde byla realizována managementová opatření - skáceny byly dvě větší olše za účelem prosvětlení zarostlých mokřadů a prosvětlení okolí nových tůní a strojně zde bylo vybudováno pět tůní o velikostech 150, 60, 25, 10 a 10 m². V zájmu ohrožených druhů je někdy nezbytné provádět kácení i větších stromů, avšak s rozmyslem (zde šlo o kácení pouze dvou stromů, osm jich zůstalo). Více o lokalitě na <http://www.mokrady.wbs.cz/Horni-Ilmik.html>.

Obr. 21: Díky skácení dvou olší se mokřad otevřel a nové tůně budou dobře osluněné (březen 2013)

Obr. 22: Hloubení největší mělké tůně pásovým minirypadlem (říjen 2013)

2.5.4 Pístov Žleby

Zájmová lokalita leží těsně na okraji obce Pístov u Jihlavy v údolí drobného potoka. V roce 2013 zde byly provedeny první managementové zásahy – ručně byly zbudovány čtyři menší tůňe o velikostech 30, 15, 10 a 5 m². Jedna z tůní byla vyhloubena veřejností v rámci akce „Pojďte s námi za žábami“ v květnu 2013. Více o lokalitě na <http://www.mokradky.wbs.cz/Pistov---Zleby.html>.

Obr. 23: Budování drobné tůňe ve střední části lokality (leden 2013)

Obr. 24: Hloubení tůňe za pomoci veřejnosti v rámci osvětové akce (květen 2013)

2.5.5 Dolní Bradlo

Zájmový mokřad se nachází v zazemněné výtopě rybníka Dolní Bradlo u Hosova. Zejména na podporu zdejší vymírající populace kuňky ohnivé zde byla provedena prořezávka náletových dřevin na ploše nejméně 1370 m², pokosena část staré rákosiny (aby bylo možné vůbec začít kácet) a hlavně bylo minibagrem zbudováno šest mělkých tůní o velikostech 270, 170, 60, 40, 25 a 10 m².

Obr. 25: Prořezávky náletových křovin byly provedeny mj. kvůli snížení zastínění tůní (listopad 2013)

Obr. 26: Strojní hloubení největší z tůní nad Bradlem (listopad 2013)

Foto: Jaromír Maštera

Obr. 27: Hloubení menší tůně pásovým minibagrem (listopad 2013)

2.5.6 Obůrka

Zájmový mokřad se nachází mezi rybníky Obůrka a Nový u Hrutova. Zejména na podporu zdejších populací kuňky ohnivé a čolka velkého zde bylo strojně vyhloubeno 6 tůní o velikostech 120, 40, 30, 20, 10 a 10 m².

Foto: Aneta Mašterová

Obr. 28: Čerstvě vyhloubená největší z tůní pod Obůrkou (říjen 2013)

2.5.7 Rašelinné jezírko Rosička

Rosička je jediným zájmovým chráněným územím o.s. Mokřady v roce 2013. Rašelinné jezírko v kategorii přírodní památka se nachází u Sedlejova. Zejména na podporu zdejší populace čolka velkého zde byly provedeny managementové zásahy spočívající ve vykácení dřevin na ploše nejméně 300 m² (za účelem celkového prosvětlení mokřadů), ručně zde byla vybudována tůň o velikosti 20 m², bylo provedeno odčerpání vody z jezírka a následně ručně pročištěna část dna na ploše minimálně 40 m². Dřevo z kácení bylo zčásti použito na tvorbu zimovišť a úkrytových míst pro drobné živočichy.

Obr. 29: Káceno bylo zejména křoví a mladé smrčky okolo a nad jezírkem (září 2013)

Obr. 30: Tůň byla vyhloubena na botanicky nevýznamné ploše a zemina uložena mimo cenné plochy (září 2013)

Obr. 31: Odčerpávání vody pomocí centrály a ruční pročištění dna jezírka (září 2013)

2.5.8 Nový Štocký

Zájmový mokřad leží pod Novým Štockým rybníkem nedaleko Štoků. Zejména na podporu zdejších slabých populací obojživelníků zde bylo minibagrem zbudováno pět tůní o velikostech 150, 60, 30, 15 a 10 m².

Foto: Jaromír Maštera

Obr. 32: Dokončování hloubení tůní pod Štockým rybníkem, v popředí již plná tůň (říjen 2013)

2.5.9 Mokřady u Měšina

Zájmová lokalita leží nedaleko jihozápadně od Měšina. Zejména na podporu zdejší velmi ohrožené populace čolka velkého zde letos byly provedeny další prořezávky na ploše nejméně 780 m² (za účelem prosvětlení zarostlých mokřadů a prosvětlení okolí loňských i nových tůň) a ručně zde byly vybudovány čtyři tůně o velikostech 30, 20, 10 a 10 m² (na dvou se podíleli i děti a studenti). Více o lokalitě na www.mokrady.wbs.cz/Mesin.html.

Foto: Jaromír Maštera

Obr. 33: Dřevní hmota z kácení je využita k tvorbě zimovišť a míst úkrytu (září 2013)

Foto: Jaromír Maštera

Obr. 34: Hloubení největší letošní tůně muselo být provedeno po částech - hrázkováním (listopad 2013)

2.5.10 Pod Brejlovským rybníkem

Zájmový mokřad se nachází pod Velkým Brejlovským rybníkem nedaleko Křižanova. Zejména Managementová opatření v lokalitě jsou zaměřena na podporu ohrožených druhů rostlin a také velmi ohrožené kuňky ohnivě. V roce 2013 zde byla provedena prořezávka křovin na ploše nejméně 730 m², pokosena louka o rozloze nejméně 550 m² a ručně zde bylo vyhloubeno pět tůní o velikostech 90, 30, 20, 10 a 10 m².

Více o lokalitě na <http://www.mokrady.wbs.cz/Brejlovsky-rybnik.html>.

Foto: Aneta Mašterová

Obr. 35: Začátek kosení mokřadní louky pod Brejlovským – dlouhé roky bez péče byly patrné (srpen 2013)

Foto: Jaromír Maštera

Obr. 36: Velká tůň byla hloubena po částech a zemina přesunována na delší vzdálenost (listopad 2013)

3. VÝSLEDKY PRÁCE 2013

Na následujících fotografiích jsou prezentovány vybrané záběry z většiny lokalit, kde byla v roce 2013 prováděna managementová opatření.

Obr. 37: Jedna z nových větších tůní na Lesnovských mokřadech 4 měsíce po vyhloubení (leden 2014)

Obr. 38: Opravená a částečně odbahněná tůň pod Lyžařem (září 2013)

Obr. 39: Největší tůň u Bradla po zaplnění vodou a budoucí zimoviště v pozadí (listopad 2013)

Obr. 40: Jedna z tůní v lokalitě Pístov Žleby cca 3 měsíce po vyhloubení (duben 2013)

Obr. 41: Prokácené mokřady u Měšína s novými tůňemi (listopad 2013)

Obr. 42: Kameny byly v tůni u Ilmiku ponechány pro zpestření i jako místa úkrytu (prosinec 2013)

Foto: Jaromír Maštera

Obr. 43: Prokácený mokřad a nová tůň nad jezírkem Rosička (říjen 2013)

Foto: Jaromír Maštera

Obr. 44: Prokácený mokřad pod Brejlovským s tůňmi a pokosenou loukou (prosinec 2013)

4. VÝHLED NA DALŠÍ ROKY

Sdružení Mokřady chce i v dalších letech navázat na úspěšné první dva roky fungování. Chceme pokračovat v péči o všechny stávající lokality, ať už přímo realizací dalších opatření, tak i pouhým sledováním vývoje lokalit a případnými úpravami v případě potřeby.

Chceme se pokusit vyjednávat s vlastníky a úřady možnosti realizací opatření na dalších lokalitách v kraji Vysočina i jinde v ČR (např. lokalitu v dalekém Stříbře už máme v užívání). Chceme se i nadále ve své práci zaměřovat zejména na podporu populací nejohroženějších druhů obojživelníků, k nimž již delší dobu na Vysočině patří kuňka ohnivá a čolek velký, jinde v ČR pak např. kuňka žlutobřichá. Domníváme se, že si tyto druhy zvýšenou pozornost zaslouhují.

Chceme také každoročně pořádat akce pro veřejnost, a to vždy nejméně tři akce v terénu se zapojením veřejnosti do prací („Pojďte s námi za žábami“, „Bagrování s veřejností“ a „Save the Frogs Day“) a nejméně dvě přednášky či besedy.

Nadále chceme spravovat a rozvíjet naše internetové stránky tak, aby obsahovaly co nejvíce kvalitních informací o mokřadech, tůních a dostatek praktických informací o vytváření a péči o tyto významné biotopy v krajině.

